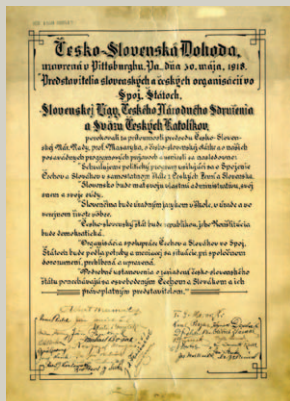

Murgaš patril medzi najvzdelanejších Slovákov svojej doby. Nebol však iba vedec a umelec, ale aj mimoriadne šľachetný človek. Založil slovenský kultúrny a duchovný týždenník, pomohol vo Wilkes-Barre vybudovať kostol, školu, knižnicu, telocvičňu, športoviská, park i kúpele. Na tieto stavby sám prispel veľkými finančnými čiastkami, ktoré dostával za patenty a vynálezy. Podporoval tiež krajanov, ktorí sa ocitli v biede. Bol zakladajúcim členom Slovenskej ligy v Amerike a spoluautorom jej memoranda. Počas prvej svetovej vojny spolupracoval na získavaní financií pre československý odboj a neskôr bol jedným zo signatárov Pittsburskej dohody (máj 1918), v ktorej zástupcovia Čechov a Slovákov schválili vytvorenie spoločného štátu so širokou samosprávou Slovákov.

V roku 1920 prišiel do Československa so zámerom natrvalo sa tu usadiť a vyučovať elektrotechniku, v čom mu však zabránili úradné predpisy o dosiahnutom vzdelaní. S roztrpením sa vrátil do Ameriky medzi krajanov. Posledné roky svojho života prežil vo Wilkes-Barre, kde 11. mája 1929 zomrel.

Účastníci vysielania z Murgašovej rádionárodne

Pittsburská dohoda s podpisom Jozefa Murgaša

Pamätník Jozefa Murgaša vo Wilkes-Barre v USA

Údaje o minci

Nominálna hodnota: 10 eur

Materiál: Ag 900/1000, Cu 100/1000

Hmotnosť: 18 g

Priemer: 34 mm

Hrana: nápis do hĺbky:

PRIEKOPNÍK BEZDRÔTOVEJ TELEGRAFIE

Náklad: limitovaný náklad v bežnom

a proof vyhotovení 15 000 ks

Autor návrhu: akad. soch. Ivan Řehák

Rytec: Dalibor Schmidt

Výrobca: Mincovňa Kremnica

Na líci mince je zobrazený anténový stožiar signálu bezdrôtovej telegrafie vo Wilkes-Barre, ktorú Jozef Murgaš navrhol a pomocou nej uskutočnil prvé úspešné vysielanie. Anténový stožiar je kompozične doplnený rádiovými vlnami. Pri okraji mince je v opise názov štátu SLOVENSKO. V strede mincového poľa je leto-počet 2014 a vľavo od neho je štátny znak Slovenskej republiky.

Na rube mince je zobrazený portrét Jozefa Murgaša, ktorý je doplnený líniami naznačujúcimi zeme-guľu symbolizujúcu celosvetový dosah jeho vynálezov. V spodnej časti mincového poľa je v opise meno a priezvisko JOZEF MURGAŠ. Vľavo od portrétu je označenie nominálnej hodnoty mince 10 EURO a vpravo od neho sú letopočty narodenia a úmrtia Jozefa Murgaša 1864 a 1929. Štylizované iníciaľky mena a priezviska autora výtvarného návrhu mince akad. soch. Ivana Řeháka IŘ a značka Mincovne Kremnica sú umiestnené pri ľavom okraji mince.

Vydala: © Národná banka Slovenska, január 2014

Foto: Progress Promotion

<http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske>

Jozef Murgaš 150. výročie narodenia

Strieborná zberateľská minca

Významný vedec a vynálezca svetového formátu, rímskokatolícky kňaz, maliar, politik a organizátor Jozef Murgaš svojimi prácami a vynálezmi významne prispel k rozvoju a zdokonaleniu nového technického odboru – rádiotelegrafie. Pravdepodobne ako prvý na svete uskutočnil rádiový prenos hovoreného slova.

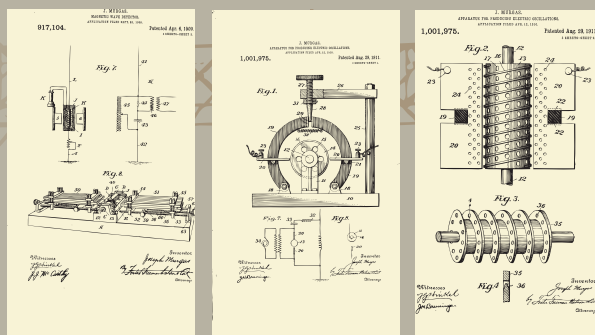
Jozef Murgaš sa narodil 17. februára 1864 v Jabrikovej (dnes súčasť Tajova) v rodine roľníka. Už ako dieťa mal kresliarsky talent a bol aj technicky zručný. Na gymnáziu v Banskej Bystrici prejavil záujem o prírodné vedy, fyziku a hlavne elektrinu. Ako mladý gymnazista sa zoznámil s maliarmi Jozefom Božetechom Klemensom a Dominikom Skuteckým, ktorí postrehli jeho talent a nabádali ho študovať maliarstvo.

Aj keď ho v mladosti lákala predovšetkým technika, študoval na kňazskom seminári, pretože štúdium bolo bezplatné. Dokončil ho v roku 1888 a stal sa kaplánom v Dubovej. Naďalej sa venoval aj maliarskej tvorbe. V rokoch 1889 – 1893 študoval maliarstvo v Budapešti a Mníchove, kde súkromne chodil aj na univerzitné prednášky z fyziky. Pre spory s cirkevnými nariadeniami nesmel štúdium v Mníchove dokončiť a musel sa vrátiť späť do Dubovej. Na Slovensku sa z jeho tvorby nachádza asi dvadsať prevažne oltárnych obrazov. Približne rovnaký počet obrazov je aj v USA, kam sa v roku 1896 rozhodol emigrovať, pretože bol pre svoje národné presvedčenie cirkevnými predstaviteľmi prenasledovaný a často prekladaný na iné fary.

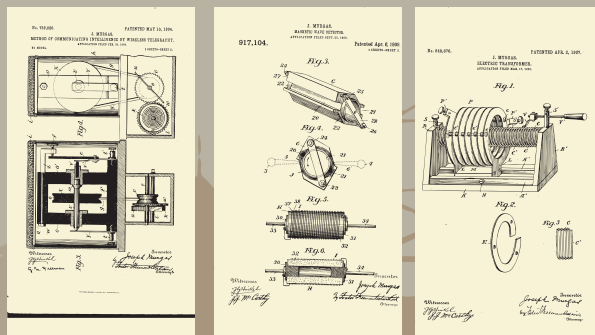

Pamätná tabuľa Jozefa Murgaša v Bratislave

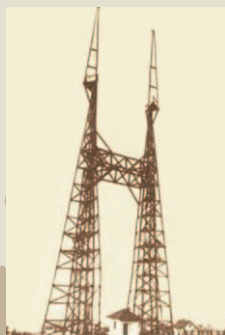
V USA mu bola pridelená slovenská farnosť vo Wilkes-Barre, v štáte Pensylvánia, kde ako farár pôsobil viac ako 30 rokov. Tu sa začal hlbšie zaujímať o elektrotechniku, na výskum ktorej si financie získaval prevažne maľovaním obrazov. Bezdrôtový prenos sa v tom období dal uskutočniť len nad morskou hladinou, kde nebol ničím rušený. Murgaš však vypracoval vlastný princíp, pri ktorom sa signály odlišovali už nie svojou dĺžkou, ale frekvenciou (tónom). Okrem skrátenia vysielacieho času a predĺženia vzdialenosti sa týmto systémom zároveň prekonali aj rušivé účinky, čím významne prispel k zdokonaleniu rádiotelegrafickej technológie. Od Federálneho patentového úradu vo Washingtone dostal 10. mája 1904 patentové práva na vynálezy: „Zariadenie na bezdrôtovú telegrafiu“ a „Spôsob prenášania správ bezdrôtovou telegrafiou“. V roku 1905 sa stal akcionárom v účastinnej spoločnosti Universal Aether Telegraph Company, ktorú vo Philadelphii založili za účelom praktického využitia jeho vynálezov. Z prostriedkov spoločnosti vybudoval laboratórium a dal postaviť skúšobnú vysielaciu a prijímaciu stanicu vo Wilkes-Barre. Prvé vysielanie sa uskutočnilo 25. júna 1905. Pri verejnej skúške vyslal a zachytil bezdrôtové signály z diaľky 35 km a jeho depeše boli prijaté aj v 200 km vzdialenom Brooklyne. V rokoch 1904 až 1916 prihlásil ďalších 11 patentov a zdokonalení v rádiotelegrafii a bol spoluvýtvorcom dvoch vynálezov týkajúcich sa elektrických oblúkových lúčok.

Niektoré patenty Jozefa Murgaša

Anténový stožiar Murgašovej vysielacky vo Wilkes-Barre

Replika vysielaca Jozefa Murgaša

Obraz od Jozefa Murgaša umiestnený v kostole vo Wilkes-Barre v USA

